

MUNGO

Van dezelfde auteur:

Shuggie Bain

DOUGLAS STUART

MUNGO

Een roman

Vertaald door
Kitty Pouwels en Josephine Ruitenberg

Nieuw Amsterdam

Deze vertaling is mede tot stand gekomen dankzij het
Europäische Übersetzer-Kollegium in Straelen.

EÜK : *Straelen*

Europäisches Übersetzer-Kollegium
Nordrhein-Westfalen in Straelen e.V.

Oorspronkelijke titel *Young Mungo*. Grove Press,
imprint van Grove Atlantic, New York

© 2022 Douglas Stuart

© 2022 Nederlandse vertaling Kitty Pouwels en Josephine Ruitenber /

Uitgeverij Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

De dichtregels op bladzijde 204 zijn vertaald door Constantijn Huygens

Omslagontwerp Christopher Moisan

Omslagbewerking bij Barbara

Omslagbeeld © Kyle Thomas, Agence VU

Foto auteur © Clive Smith

NUR 302

ISBN 978 90 468 2941 7

www.nieuwamsterdam.nl

Voor Alexander
en alle zachtmoedige zonen van Glasgow

DE MEI ERNA

Een

Toen ze de hoek naderden bleef Mungo staan en schudde met een schouderbeweging de hand van de man van zich af. Het was zo'n assertief gebaar dat iedereen erdoor werd verrast. Mungo keek om en tuurde omhoog naar het woonblok, en de spiertjes rond zijn ogen begonnen krampachtig te trekken. Terwijl zijn moeder vanachter de vitrage met korenhalmdessin toekeek, probeerde ze zichzelf ervan te overtuigen dat zijn tic een vrolijke knipoog was, een schattige morse-code die doorseinde dat alles in orde kwam. O.K.É. Typisch haar jongste zoon. Hij glimlachte zelfs als hij dat niet meende. Hij was tot alles bereid om anderen zich beter te laten voelen.

Mo-Ma trok de vitrage open en leunde over de vensterbank als een vrouw die op zoek is naar gezelschap. Ze hief haar theemok in haar ene hand en tikte met haar parelmoerkleurige nagels tegen het glas. Ze had die kleur roze gekozen om haar vingers er frisser uit te laten zien, want als haar handen jonger leken werkte dat misschien door in haar gezicht, en misschien in haar hele persoon. Terwijl ze op hem neerkeek verschoof Mungo een beetje, zijn voeten draaiden zich naar huis toe. Ze fladderde met haar gelakte nagels en joeg hem weg. *Ga dan!*

Haar zoon stond een beetje krom, zijn rugzak was een kleine bult op zijn rug. Omdat hij niet wist wat hij mee moest nemen had hij er lukraak wat dingen in gepropt: een te grote Schotse wintertrui, thee-zakjes, zijn beduimelde schetsboek, de doos met mens-erger-je-niet en een paar halfvolle tubes zalf. Toch stond hij op de straathoek te wankelen alsof hij onder het gewicht achterover in de goot zou kunnen vallen. Mo-Ma wist dat de rugzak niet zwaar was. Ze wist dat de ballast 'm in zijn botten zat.

Dit was allemaal voor zijn eigen bestwil, en toch had hij het lef om met een treurig gezicht naar haar omhoog te staren. Het was te warm voor die aanstellerij. Hij werkte haar op de zenuwen. *Ga dan!* zei ze nog eens zonder geluid te maken, en ze nam een slok van haar koude thee.

De twee mannen stonden bij de bocht van de straat te wachten. Ze wisselden een zucht, een blik en een grinnik, waarna ze hun tassen neerzetten en een sigaret opstaken. Mo-Ma wist dat ze popelden om te gaan – deze smalle straten hadden het niet zo op onbekende gezichten – en ze zag wel dat ze zich moesten inhouden om haar zoon niet aan te sporen. De mannen waren slim genoeg om Mungo niet onder druk te zetten, niet zo vlak bij huis, niet zolang hij nog de benen kon nemen. Met samengeknepen ogen wierpen ze telkens een snelle blik op hem, ze keken en wachtten af wat de jongen zou doen, terwijl hun handen in hun broekzakken wroetten en ze hun balzak even van hun dijbeen tilden. Het zou een zwoele, drukkende dag worden. De jongere man speelde wat met zichzelf. Mo-Ma likte langs de binnenkant van haar ondertanden.

Mungo hief zijn hand om naar het raam te zwaaien, maar Mo-Ma keek boos omlaag. Waarschijnlijk had hij haar zien verstrakken, of misschien bedacht hij dat zwaaien kinderachtig was, want hij brak het gebaar af en graaide in de lucht, waardoor hij wel een drenkeling leek.

In zijn wijde voetbalbroekje en zijn te grote anorak zag hij eruit als een zwerfkind in afdankertjes. Maar toen hij de dikke krullen uit zijn gezicht streek zag Mo-Ma dat zijn kaak zich spande en besefte ze dat hij een jonge man met een eigen wil begon te worden. Ze tikte weer tegen het glas. *Kijk me niet zo boos aan.*

De jongste van de twee mannen deed een stap naar voren en legde zijn arm om Mungo's schouders. Mungo kromp ineen onder het gewicht. Mo-Ma zag dat hij zich over zijn zijden wreef en herinnerde zich de gevoelige parse bloeduitstortingen op zijn ribbenkast. Ze tikte tegen het glas, *Godsamme, ga nou!* Toen sloeg haar zoon zijn ogen neer en liet zich wegvoeren. De mannen lachten terwijl ze haar joch op zijn rug klopten. *Goed zo, knul. Braaf zo.*

Mo-Ma was niet religieus, maar ze stak met wiegelende vingers

haar roze nagels naar de hemel uit en riep halleluja. Ze smeed haar thee in de verdorde graslelie, vulde de mok met versterkte wijn, zette de muziek hard en trapte haar schoenen uit.

De drie reizigers namen de bus naar Sauchiehall Street. Het was zeldzaam heet in Glasgow en ze moesten zich tegen de stroom in een weg banen door luidruchtige groepen mannen met ontbloot bovenlijf, die al roodverbrand waren van de zon. Op de stadsbanken zaten omaatjes met dikke armen op een rij in hun goeie wollen jas met hoed, hun bovenlip bedekt met een laagje zweet. Terwijl kinderen met plakkerige gezichten over straat renden, lieten de vrouwen hun hoofd op hun vlezige borst zakken en doezelden weg in de hitte. Ze deden Mungo denken aan de duiven in hun buurt, dikke luie vogels met hun oogjes halfdicht en hun kopjes verzonken in hun verenkraag.

De stad druiste van het geluid van straatmuzikanten die concurreerden met de strijklanken van een repeterende oranjeband. De piccolo's van de orangisten, net tjirpende zangvogeltjes, maakten een lieflijk trillend geluid boven het zware gebonk van een Lambeg-trommel uit. De melodie was zo aangrijpend dat een elegant uitzierende oudere heer erbij wegdroomde en tranen zo dik als dauwdruppels vergoot. Mungo probeerde niet naar de openlijk huilende man te staren. Hij wist niet zeker of de man huilde van angst of van trots. In de mouw van zijn jasje glinsterde een duur horloge, en zonder verdere informatie besloot Mungo dat dat te opzichtig, te indiscreet was om toe te behoren aan een katholiek.

De mannen sjokten verder over de zonverzengde straat. Ze torsten een heleboel dunne plastic tasjes, een schoudertas met visgerei en een kampeerrugzak met zich mee. Mungo hoorde ze klagen dat ze dorst hadden. Hij kende ze pas een uur, maar ze waren er al een paar keer over begonnen. Ze leken altijd dorstig te zijn. 'Ik snak naar een goeie borrel,' zei de oudste. Hij was al zo rood als een biet en stikte bijna in zijn dikke tweedpak. De andere man besteedde geen aandacht aan hem. Hij liep met O-benen, alsof zijn strakke spijkerbroek langs de binnenkant van zijn dijen schuurde.

Ze loodsten de jongen het busstation in en stapten met wat munt-

gerinkel in een regionale bus die hen vanuit Glasgow-Noord naar de groene heuvels van Dumbarton zou brengen.

Tegen de tijd dat ze zich een weg hadden gebaand naar de plastic achterbank waren de mannen bezweet en buiten adem. Mungo zat tussen hen in en maakte zich zo smal mogelijk. Als een van hen uit het raam keek, bestudeerde hij diens gezicht van opzij. Als ze zich naar hem toe draaiden, deed hij alsof er aan de andere kant iets te zien was en probeerde hun blik te ontwijken.

Mungo hield zijn kin strak op zijn borst en deed, terwijl hij de grijze stad aan zich voorbij zag trekken, pogingen de zenuwkriebel tegen te houden die zich over zijn gezicht verspreidde. Hij wist dat hij weer begon met dat ene, het optrekken van zijn neus en knippen met zijn ogen, het gezicht dat eruitzag alsof hij moest niezen, maar de nies kwam niet. Hij voelde dat de oudere man hem aanstaarde.

‘Ik ken me nie heugen wanneer ik voor ’t laatst de stad uit ben geweest.’ De stem van de man klonk rasperig, alsof zijn keel vol droge toast zat. Soms haalde hij midden in een zin trillerig adem, alsof elk woord zijn laatste zou kunnen zijn. Mungo probeerde naar hem te glimlachen, maar de man had iets fretachtigs, wat het moeilijk maakte hem recht aan te kijken.

Hij draaide zich weer om naar zijn raampje en Mungo greep de kans om hem van top tot teen te bekijken. Het was een knokige man van achter in de vijftig, begin zestig, maar de jaren waren kennelijk niet mals voor hem geweest. Mungo had dat type man eerder gezien. De jonge protestantse keetschoppers van buiten hun buurt achtervolgden kerels als hem voor de lol, ze dreven de bazelende dronkenlappen die voor de arbeidersclub rondhingen bij elkaar, joegen ze onder luid gescheld naar de patattent en sloegen toe als het laatste kleingeld uit hun kapotte zakken viel. Door ongezond en te weinig eten en veel te veel drinken was hij verpieterd en had hij een ziekelijke kleur gekregen. Hij had te veel vel over te weinig vet; zijn gele gezicht was gerimpeld als een overrijpe appel.

Het sjofele jasje van de man hoorde niet bij zijn pantalon, waarvan de knieën waren uitgelubberd als nog meer hangend vel. Onder zijn jasje droeg hij een T-shirt met het logo van een loodgieter van de South Side, de hals was gescheurd en hing er los bij. Mungo vroeg

zich af of dit misschien zijn enige kleren waren; ze roken muf, alsof hij ze droeg bij regen en zonneschijn.

Hij bezorgde Mungo een raar gevoel van medelijden. De man trilde een beetje. Door alle jaren die hij verborgen voor het daglicht in donkere pubs had doorgebracht vertoonde hij de schichtige reflexen van een windhond die de sneeuw in wordt geduwd, en hij had ook de onrustige oogjes en lange, stokkerig bewegende ledematen van een mishandelde hond. Hij leek elk moment te kunnen wegstormen.

Terwijl de laatste torenflats uit het zicht verdwenen maakte de man in het pak wat loze geluiden, een uitnodiging aan de anderen om met hem mee te kletsen. Mungo drukte zijn kin tegen zijn borst en zei niets. De jongere man krabde aan zijn kruis. Mungo bekeek hem vanuit zijn ooghoeken.

Deze leek begin twintig. Hij droeg een indigoblauwe spijkerbroek met de riem onder het embleem door om het trotse Armani-logo niet aan het zicht te onttrekken. Hij was knap – of moest dat ooit bijna zijn geweest – maar hij had al iets bedorvens over zich, als goed vlees dat te lang buiten de koelkast had gelegen. Ondanks de hitte had hij een dik bomberjack aangehad. Toen hij dat uittrok zag Mungo dat over zijn magere armen spierkabels lagen die duiden op zware handenarbeid of jarenlang knokken, of allebei.

Zijn haar was kort. Hij had zijn pony met gel naar voren gekamd, de haren vormden kleine zaagpuntjes alsof ze met een kartelschaar waren geknipt. Mungo staaarde naar de kapotte huid van zijn knokkels. Hij had een honingkleur die je bij Schotten zelden zag; misschien stamde hij af van Italiaanse snackbarhouders, of van Ierse immigranten met Spaans bloed.

Die romantiek vervloog toen hij zonder iemand direct aan te kijken in plat, kelig Glasgows zei: ‘Hé. Laat die ouwe St Christopher maar wauwelen. Die zeikt je ouwe tante nog onder tafel.’

Terwijl de man het gepulk in zijn neus hervatte, vroeg Mungo zich af waarom hij eigenlijk met St Christopher in een bus zat. Toen zijn pink de binnenkant van zijn neusvleugel doorzocht, zag Mungo dat hij aan al zijn vingers een gouden ring met munt had en dat zijn onderarmen vol zaten met kronkelige, in elkaar grijpende tatoeages. Hij was een met woorden overdekte man: van de logo’s op zijn borst

tot aan zijn schoenen, zijn spijkerbroek en zijn huid. Hij had zijn huid beschreven met een borduurnaald, vrouwenamen, bendenamen: Sandra, Jackie, RFC, The Mad Squad. Hier en daar was de blauwe inkt uitgelopen en droop die als waterverf onder zijn huid door, wat hem een mooie lichtpaarse kleur gaf. Mungo las zijn armen aandachtig. Hij sloeg zo veel mogelijk op in zijn geheugen.

St Christopher stak zijn hand in een van de boodschappentassen en haalde er met een sluwe knipoog een sixpack Tennent's Super uit. Met zijn kleine ogen op het achterhoofd van de buschauffeur gericht trok hij twee blikjes bier uit de plastic ringen en gaf ze aan de jongen en aan de getatoeëerde man. Mungo schudde zijn hoofd, maar de jonge man nam met een dankbare kreun een blikje aan. Hij trok het open en drukte zijn lippen over het opborrelende schuim. Hij leegde het blikje in drie grote teugen.

Kennelijk had St Christopher de gedachten van de jongen gelezen, want hij zei: 'Ze noemen me St Christopher omdat ik altijd op zondag naar de AA-bijeenkomst in Hope Street ga. Dus noemen ze me St Christopher, om nie in de war te raken met Chris uit Castlemilk of Rooie Chrissy.' De man nam een slok en Mungo keek hoe zijn keel zwoegde om er genoeg doorheen te krijgen. 'De Sint komt altijd op de Dag des Heren, snappie?'

Mungo had al eens eerder iets dergelijks gehoord. Zo stond Mo-Ma bekend als 'Maureen van maandag en donderdag'. Als hij de telefoon in de gang opnam, was dat de naam die de andere alcoholisten noemden. De bellers wilden er zeker van zijn dat ze niet per ongeluk 'Maureen uit Millerston' of 'Mo van Milk' hadden gebeld. Die kleine verschillen deden ertoe als je aan de anonimiteitscode wilde houden.

'Soms heb ik zo de trillerij dat ik op woensdagavond weer zou motten. Maar ja, dat ken dan nie.' St Christopher trok een triest gezicht. 'Snappie?'

Mungo deed al een hele tijd erg zijn best om te begrijpen wat mensen eigenlijk bedoelden. Daar zanikten Mo-Ma en zijn zus Jodie altijd over; kennelijk kon er nogal een verschil zitten tussen wat iemand zei en wat je zou moeten snappen. Volgens Jodie was hij onnozel. Mo-Ma zei dat ze wou dat ze hem van jongs af aan had geleerd

wat uitgekookter te zijn, wat minder makkelijk te bedotten. Best gek dat mensen teleurgesteld in je waren omdat je eerlijk was en ervan uitging dat anderen dat ook wel zouden zijn. De spelletjes die de mensen speelden bezorgden hem koppijn.

St Christopher slurpte zijn blikje leeg, en Mungo zei: 'Misschien moet je gewoon ook op woensdag gaan. Als je het echt nodig hebt?'

'Ja, maar me bijnaam dan?' Hij stak zijn hand in de halsopening van zijn T-shirt en haalde een klein blikken medaillon van de heilige tevoorschijn. Hij tuurde er langs zijn pokdalige neus naar. 'St Christopher. Da's 't aardigste wat iemand ooit over me heb gezegd.'

'Kan je niet gewoon je achternaam gebruiken?'

'Da's nie erg anoniem, hè?' kwam de getatoeëerde man tussenbeide. 'As je alles d'r maar uitflapt en iedereen laat weten welke demonen d'r in je zitten, leg je naam zo op straat.'

Dat mensen demonen hadden wist Mungo maar al te goed. Die van Mo-Ma kwam tevoorschijn als ze wanhopig naar meer drank snakte. Haar demon was een platte, aalgladde slang met de bek en kraal oogjes van een wezel en de klittenvacht van een schurftige rat. Het was een slinks wezen aan een ketting, dat haar door elkaar schudde en meesleurde naar dingen die ze juist uit de weg zou moeten gaan. Hij was gulzig en geslepen. Hij kon zich slapende houden totdat de kinderen hun moeder een kus gaven om naar school te gaan, om haar dan aan te vliegen en te wurgen als een trillende muis. Andere keren lag hij opgerold in haar en woog zwaar op haar hart. De demon zat altijd net onder de oppervlakte, zelfs op goede dagen.

Op de dagen waarop ze toegaf aan de drank kon de demon een tijdje tot rust worden gebracht. Maar soms kon Mo-Ma zo diep in de drank verzinken dat ze een totaal andere vrouw, een totaal ander wezen werd. Het eerste teken was dat haar huid verslapte, alsof haar echte gezicht van haar afgleed en de onbekende vrouw onthulde die daaronder zat. Mungo en zijn broer en zus noemden die slappe versie van haar de vogelverschrikker, als een harteloze, suffe stropop. Hoe haar kinderen haar ook met hun liefde overlaadden en hoe ze haar ook probeerden overeind te houden en bijeen te rapen, ze slokte al hun aandacht en zorgzaamheid op en leek nog net zo hol als altijd.

Als de vogelverschrikker iets zei, hing haar onderkaak los en rolde haar tong op een vuile, wellustige manier in haar mond, alsof ze dolgraag ergens aan wilde likken. De vogelverschrikker dacht altijd dat er een feestje aan haar neus voorbijging, dat er net om de hoek of een portiek verderop iets leukers aan de gang was. Als ze zich zo voelde, voer ze tegen haar kinderen uit en joeg ze weg alsof ze een stel saaie vogeltjes waren. De vogelverschrikker dacht dat alles wat echt fijn, echt fonkelend en echt fantastisch was, altijd gebeurde bij vrouwen zonder kinderen.

De vogelverschrikker werd dikke vriendinnen met vrouwen die ze net had leren kennen, bij een halve fles Black & White-whisky gaf ze haar intiemste geheimen prijs en daarna was ze gekwetst als die nieuwe vriendinnen niet net zulke diepe gevoelens toonden. Als ze ruzie kregen sleurde zij hen, of sleurden die vrouwen haar, het tapijt over en de trap af. 's Ochtends vond Mungo dan plukken geparfumeerd haar op de gang, als het stro uit een gebarsten stropop, opwaaiend in de tocht die onder de voordeur door kwam. Jodie of hij haalde er de stofzuiger overheen en daarna werd er niets meer over gezegd.

Jodie was degene die hun moeder in tweeën had gesplitst. In het koude ochtendlicht hielp dat trucje Mungo om Mo-Ma te vergeven als de drank haar lelijk en rancuneus had gemaakt. 'Dat was niet Mo-Ma,' zei Jodie dan troostend terwijl ze hem stevig vasthield in de droogkast, 'het was alleen maar die stomme vogelverschrikker, en die slaapt nu.'

Mungo wist hoe demonen eruitzagen. Terwijl de bus in noordelijke richting voortdenderde, zat hij in stilte aan die van hemzelf te denken.

'Ik wou dat die klotechauffeur es een beetje opschoot,' zei de getatoeëerde man. Hij stak zijn hand in de tas tussen zijn benen; aan de canvas schouderriem hing felgekleurd lokaas. Na wat gerommel tussen de rollen vislijn haalde hij een pakje shag tevoorschijn. Hij rolde een dikke sigaret, zijn tong gleed langs het vloeitje. Hij nam een diepe haal en blies de rook in zijn lege bierblikje. Hoewel hij zijn hand beschermend over de opening hield alsof hij een spin had gevangen, dreef de sigarettenwalm al door de bus. Verschillende pas-

sagiers draaiden zich om en keken boos naar de achterbank. Mungo boog zich met een bescheiden glimlachje voor hem langs en duwde het raam open.

‘Rook je?’ vroeg de man tussen twee gulzige halen in. Zijn ogen waren diepgroen met hier en daar gouden vlekjes.

‘Nee.’

‘Mooi zo.’ Hij zoog zijn longen nog eens vol. ‘Da’s slecht voor je.’

St Christopher stak een trillende hand uit en de getatoeëerde man gaf de sigaret onwillig af. St Christopher inhaleerde en zoog zich tot de nok toe vol. Zijn droge lippen plakten aan het vochtige vloeitje. De getatoeëerde man gaf Mungo een por met zijn schouder. ‘M’n maten noemen me Gallowgate, want daar kom ik vandaan.’ Hij draaide zijn ringen goed en gaf een knikje in de richting van de nietsvermoedende buschauffeur. ‘Je ben een beetje een zenuwlijertje, hè? Maak je geen zorgen. As-tie wat mot, ken-ie een mes tussen ze ribben krijgen.’

St Christopher zoog aan de peuk totdat hij zijn vingers brandde. ‘Hou je van vissen?’

‘Kweenie.’ Mungo was blij dat de sigaret op was. ‘Heb ik nog nooit gedaan.’

‘Waar we heen gaan heb je snoeken, palingen en bronforellen,’ zei Gallowgate. ‘Je ken d’r ’t hele weekend vissen zonder dat iemand naar je pas komt vragen. Dertig, zestig kilometer van de bewoonde wereld.’

St Christopher knikte. ‘Dichter bij de hemel ken je met drie bussen nie komen.’

‘Vier,’ verbeterde Gallowgate. ‘Vier bussen.’

Bij het horen van die afstand kreeg Mungo een wee gevoel in zijn maag. ‘Eten jullie de vis op?’

‘Hangt ervan af hoe groot ze zijn,’ zei Gallowgate. ‘In de paaitijd vang je soms zo veel dat je een vrieskist nodig zou hebben. Heb je ma een grote vriezer?’

Mungo schudde zijn hoofd. Hij dacht aan het diepvriesje van zijn moeder met de dikke laag ijs erin. Hij vroeg zich af of ze blij zou zijn met een flinke forel, maar hij betwijfelde het. Niets wat hij deed leek haar blij te maken. De laatste tijd raakte haar hart door hem van slag;

dat wist hij omdat ze het hem had verteld. Hij had geprobeerd niet te lachen toen ze dat zei, maar hij zag de hele tijd voor zich hoe haar hart door de kamer van haar borstkas ijsbeerde en nerveus zijn witte zakdoekje verfrommelde. Toen ze dat zei had Jodie met haar ogen gerold en gezegd: ‘Hoor haar. Héb je eigenlijk wel een hart, Maureen?’

Mungo pulkte aan zijn jukbeen terwijl de bus langs Dumbarton reed en de okergele oevers van Loch Lomond in zicht kwamen. Hij dacht terug aan de harde dingen die Mo-Ma had gezegd. Hij wist waarom hij hier was; het was zijn eigen schuld.

‘Hoe oud ben je eigenlijk?’ vroeg Gallowgate.

‘Vijftien.’ Mungo probeerde helemaal rechtop te gaan zitten, maar zijn ribben deden nog zeer en de oude bus had nauwelijks vering. Hij had een gemiddelde lengte voor zijn leeftijd en was als een van de laatsten in zijn klas aan zijn groeispurt begonnen. Zijn oudere broer Hamish mocht hem graag bij zijn kin vatten en zijn gezicht naar het licht draaien. Dan inspecteerde hij het dunne lijntje dons dat op Mungo’s bovenlip groeide zoals een tuinder een stakerige zaailing bekijkt. Hij blies eroverheen, alleen maar om Mungo te pesten. Hoewel Mungo niet heel groot was, was hij groter dan Hamish. Daar baalde Hamish van.

St Christopher stak zijn arm uit en klemde zijn lange vingers om de pols van de jongen. ‘Je ben maar een kleintje, hè? Ik had je hoog uit twaalf, dertien geschat.’

‘Ach, ’t is bijna een man.’ Gallowgate sloeg een volbeschreven arm om de schouders van de jongen. Hij wisselde een tersluikse blik met zijn vriend. ‘Zijn je ballen al ingedaald, Mungo?’

Mungo gaf geen antwoord. Ze hingen daar maar zo’n beetje, rimpelig en zinloos. Als ze indaalden, waar zouden ze dan terecht komen?

‘Je noten, weetjewel?’ Gallowgate gaf de jongen een por in zijn kruis.

‘Kweenie.’ Mungo boog dubbel om zich te beschermen.

De mannen grinnikten wat voor zich uit en Mungo probeerde mee te doen, maar het klonk geforceerd, een halve tel te laat. St Christopher begon rochelend te hoesten en Gallowgate draaide zich minachtend terug naar het raam. Hij zei: ‘Wij zorgen wel voor je, Mungo.’

Geen probleem. We gaan samen lol trappen, en daarna ken je je mammie wat verse vis brengen.'

Mungo masseerde zijn pijnlijke ballen. Hij moest weer denken aan Mo-Ma's hart dat van slag was.

'Ja. Goed mens, je mammie. Zo heb je d'r nie veel meer.' Gallowgate begon aan het droge velletje bij de nagel van zijn wijsvinger te knagen en spooog dat uit. Ineens stopte hij. 'La me es effe kijken?' Voordat Mungo kon protesteren, haakte hij zijn hand onder de rand van Mungo's anorak. Hij tilde die omhoog en begon de jongen uit te kleden. 'La's zien, joh.'

Mungo hief zijn armen en liet de man zijn bovenkleding omhoogtrekken totdat de nylon anorak voor zijn gezicht hing en alles in een kalm blauw licht baadde. Mungo zag niets, maar hij hoorde de mannen en het hortende ritme van hun ademhaling. Er klonk een spijtige inademing, een pauze, toen een zucht. Gallowgates vingertop was slijmerig waar hij eraan had gekloven. Hij drukte hem tegen de donker kleurende bloeduitstorting op Mungo's borstkas en Mungo voelde hem vanaf zijn borstbeen omlaagglijden en de bocht van zijn onderste rib volgen alsof hij een landkaart was. Gallowgate prikte in zijn ribben en daarna, alsof hij wilde testen hoe gevoelig ze waren, duwde hij zijn vinger in de bloeduitstorting. Mungo kromp ineen en wrong zich in allerlei bochten om weg te komen. Hij trok zijn kleren weer omlaag. Hij wist zeker dat hij een knalrooie kop had gekregen. Gallowgate schudde zijn hoofd. 'Verschrikkelijk zeg. Je ma heb 't ons verteld, die toestanden die je je op de hals heb gehaald met die vuile tyfuspapen. Katholieken, man. Schijnheilig as de neten.'

Mungo had geprobeerd er niet aan te denken.

'Maak je geen zorgen,' grijnsde Gallowgate. 'Wij halen je weg uit die buurt. We maken d'r een echt mannenweekend van. Maken we asnog een vent van je, wat jij?'

Ze stapten over, en nog eens, en daarna moesten ze bijna drie uur wachten op de volgende bus. Ze waren nu een heel eind voorbij Loch Lomond en Mungo kreeg de indruk dat de mannen niet echt wisten waar ze waren. Voor hem zag alles er hetzelfde uit.

De twee zuipschuiten gingen in de bosjes achter het metalen bus-

hokje liggen en dronken de laatste blikken van het sixpack. Zo nu en dan gooide Gallowgate een leeg blikje over de heg op de landweg en vroeg aan de jongen of er al een bus aankwam. Mungo ruimde het afval op en zei: ‘Nee, geen bus.’

Mungo huiverde in het zonlicht en liet zijn tic de vrije loop, ongehinderd door de starende blikken van vreemden. Als hij alleen was probeerde hij soms de aandrang op die manier uit te putten, maar dat lukte nooit.

Hier op het platteland was het kouder. De trage noordelijke zon leek vast te hangen in de lucht, maar de uitgestraalde warmte werd weggekaapt door de lange windvlagen die door de valleien trokken. Mungo kreeg een druipneus. Misschien was hij die ochtend ook al verbrand.

Hij liet zich op zijn hurken zakken. Op zijn rechterknie zat een korstje, de huid was rimpelig en jeukte. Hij keek even of niemand hem zag. Daarna drukte hij zijn lippen erop, liet zijn tong eroverheen gaan om het korstje zacht te maken en zoog totdat hij een metalige smaak in zijn mond kreeg. Mungo wist dat zijn neiging om opnieuw aan het korstje te likken bijna onweerstaanbaar was, dus hij bedekte zijn blote benen met zijn anorak en trok zijn knieën op om ze te verbergen voor de warmteloze zon. In hun buurt had zo'n zeldzaam soort hitte gehangen dat hij niet op het idee was gekomen meer mee te nemen dan zijn dunne voetbalbroekje. Mo-Ma had hem geen tijd gegund om zijn tas in te pakken en hem niet tegengehouden toen hij in zijn schamele kleding de deur uit was geglipt.

Hij haalde de dikke wollen trui uit zijn tas en trok hem aan onder zijn anorak. De droge shetlandwol prikte aan zijn gezicht toen hij hem over zijn hoofd trok. Mungo keek even of de zuiplappen nog in de struiken lagen. Hij hield de trui omhoog over zijn neus en liet zijn tong langs de binnenkant van het breiwerk gaan. Het rook nog naar frisse lucht, zaagsel en de zure ammoniak van de duiventoren. Het herinnerde hem aan thuis. Met zijn duim propte hij het breisel in zijn mond en sloot zijn ogen. Hij duwde door totdat hij moest kokhalzen.

Tegen de tijd dat de bus eraan kwam, waren de mannen diep beneveld. Mungo hielp ze met hun tassen en vishengels in te stappen en wachtte geduldig totdat St Christopher had betaald. De dronken